

A krumplikapálás értelme

A krumplikapálás értelme a Világ általános értelméhez való igazodásában vagy a nagy kerek Világ ellen forduló szándékában érhető tetten. Az anyag mozgásából nem következik a lélek mozgásának értelme. A mindenkori vagy az új kulturális minőség a lélek mozgásából következik, és csak ennek megfigyelésével értelmezhető. Irányultságából fakadóan lehet a teljes Világra irányuló, azaz szakrális és közösségi vagy csak a Világ bizonyos részére irányuló, tehát önző és élősködő.

Az egyik parasztasszony azért kapálja a krumplit a mezőn, hogy az jobban érezze magát, és életereje gyarapodjon, a másik meg azért, hogy eladásával több pénzt kereshessen a piacon.

Lacikonyha, vagy anti-lacikonyha = Mcgyorsétkezde.

A művészeti realizmus nem más, mint képben megmutatni azokat a látható valóságban felfedezhető jellegzetességeket, jeleket, amelyek a létezők szerkezeti és érzelmi értékeit feltárják.

A szocialista realizmus éveiben, amikor az Iparművészeti Főiskolára jártam, a hivatalos művészek nem törekedtek a valóság megismerésére, sem annak értékelésére, sem éltetésére. Ha nem megismerni akarunk, akkor minden kijelentésünk csupán hazugság.

A keleti szocialista realizmus ezért éppen úgy antiművészet, mint minden másfajta, a Duchampi antiideából tovább kikövetkeztetett nyugati, híressé tett antiművészeti javaslat.

A szocialista realista művész Marx tételét követve azt állítja, „a lét határozza meg a tudatot”. Duchamp pedig azt, hogy egy bizonyos ipari terméknek a tartózkodási, létezési helye, az elfoglalt hely jelentése adja meg a művészeti értelmét. Ha a múzeumon kívül van, akkor ipari termék az ipari termék, de ha bevisszük a múzeumba, akkor az ipari-használati-kereskedelmi tárgy azonnal átértékelődik és átváltozik szellemi tárggyá.

A két állítás ugyanarra a logikára épül, alig eltérő megfogalmazásban. Mindkettő állít valamit, de egyik sem tartja szükségesnek állítása bizonyítását. Pedig a bizonyítás nélküli állítás semmis.

A kulturálisan józan és nem megbabonázott ész azonban inkább azt kérdezné, hogy kerül a csizma az asztalra, azaz mit keres az ipari termék, a használati tárgy a múzeumban? Hiszen a Rembrandt képet sem szokták a nyilvános vizekre falára kiakasztani. A duchampi antigondolkodás vonalán azonban Andy Warhol eljutott az általa hónapokig levizelt vörösréz lemez képpé nyilvánításához és kiakasztotta a múzeumban.

Ezért joggal nevezhetjük a nyugati antiművészetet kapitalista, magyarul érthetőbben szólva pénztőkés realizmusnak. Susan Sontag józanabb gondolkodása New Yorkban már 1961-ben világosan megkülönböztette az antiművészetet a művészettől.

A duchampi válasz erre persze az, hogy az antiművészet is művészet. Ezzel eljutott annak a minden józan észellenes antilogikai tételnek „feltalálásához”, hogy minden dolog nem csak egyenlő önmagával, hanem egyúttal egyenlő lehet önmaga ellentétéivel is.

Ahhoz viszont gyáva volt, hogy a művészetet is antiművészetnek merje kinyilvánítani.

Tehát egyik antiművész sem mond elfogadható igazságot, mindkettő handabandázik. Aki nem ellenőrizhető igazságot állít, az hazudozik. Aki hazudozik, az félrevezeti, megtéveszti, és ha hiszünk neki tönkreteszi gondolkodásunkat, mert megfoszt bennünket az igazságba vetett bizalmunktól.

Kapál bennünk, mi azonban csak derülünk igyekezetén.

Pedig ha kutatunk és kérdéseinkre bizonyítható válaszokat kapunk, joggal hihetünk e válaszok igazságtartalmában.

Ideje lenne a XX. század művészeti kijelentéseit többé nem csak az eredeti állítások szerint értelmezni, hanem a XXI. század elején e kijelentések értékét is megvizsgálni, a magyar kultúra és művelődéstörténet sajátosságai szerint. Nem pedig szellemi alattvalóként azt ismételtetni, amit egy más kultúra vagy civilizáció tőlünk hallani szeretne.

Budapest, 1999.